
Мироненко М. А.

Кафедра управління та адміністрування, Український державний університет науки і технологій (м. Дніпро, Україна)

Мищенко Т. М.

Патентно-технічний відділ, КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» (м. Дніпро, Україна)

АКАДЕМІКИ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ ЧЕКМАРЬОВ ТА КИРИЛО ФЕДОРОВИЧ СТАРОДУБОВ – КРИЗЬ ПРИЗМУ ФОНДІВ ПАТЕНТНО-ТЕХНІЧНОГО ВІДДІЛУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

У статті проаналізовано творчий інтелектуальний доробок академіків, засновників української школи металургів-прокатників О. П. Чекмарьова та української школи металургів-термістів К. Ф. Стародубова на матеріалі фондів патентно-технічного відділу Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки. Показано цікаві паралелі у наукових біографіях видатних вчених-металургів.

Ключові слова: академік; металургія; патент; бібліотека

Myronenko M. A.

Department of Management and Administration, Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

Myshchenko T. M.

Patent and Technical Department, Dnipropetrovsk Regional Universal Scientific Library named after Cyril and Methodius, the first teachers of the Slavs (Dnipro, Ukraine)

ACADEMICIANS OLEKSANDR PETROVYCH CHEKMAROV AND KYRYLO FEDOROVYCH STARODUBOV – THROUGH THE PRISM OF THE COLLECTIONS OF THE PATENT AND TECHNICAL DEPARTMENT OF THE DNIPROPETROVSK REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARY

The article analyzes the creative intellectual heritage of academicians, founders of the Ukrainian school of metallurgists-rollers O. P. Chekmaryov and the Ukrainian school of metallurgists-thermists K. F. Starodubov on the material of the funds of the patent and technical department of the Dnipropetrovsk regional universal scientific library. Interesting parallels in the scientific biographies of prominent metallurgical scientists are shown.

Keywords: academician; metallurgy; patent; library

Імена академіків Олександра Петровича Чекмарьова, 120-річчя від дня народження якого відзначали у 2022 році, та Кирила Федоровича Стародубова, 120-річчя від дня народження якого будуть відзначати у 2024 році, на теренах Придніпров'я від 1920-х років і до наших днів мають широкий відгомін у місцевих виданнях – як періодичних, так і наукових. Саме спираючись на інформацію, яку можливо отримати у патентно-технічному відділі Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, спробуємо проаналізувати інтелектуальні пошуки двох видатних академіків: засновника української школи металургів-термістів К. Ф. Стародубова та організатора й ідейного натхненника української школи металургів-прокатників О. П. Чекмарьова.

Та перш ніж висвітити означену тему, подамо коротку історичну довідку.

Патентно-технічний відділ Комунального закладу культури «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» (скор. ДОУНБ) – один із найкрупніших в регіоні центрів збору інформаційних ресурсів з інтелектуальної власності. Патентно-технічному відділу 65 років. У 1957 році було створено сектор патентної літератури в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці. А у 1958 році сектор перетворився на відділ. Саме з цього року ми ведемо свою історію.

Патентно-технічний відділ є одним із найбільших відділів бібліотеки. Спеціалізований фонд відділу є складовою частиною фонду бібліотеки. У відділі зберігається унікальний фонд з 1924 року. Фонд містить інформацію про винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, найменувань місць походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, програм для ЕОМ, баз даних, селекційних досягнень.

Відділ має унікальну колекцію патентно-правової літератури з широкого кола питань: правової охорони інтелектуальної інформації і документації, міжнародного співробітництва. Вітчизняний патентний фонд забезпечений річними та підсумковими показниками у повному обсязі і дає можливість проведення практично будь-якого патентного пошуку.

На сьогодні фонд відділу становить приблизно 2 млн од. на різних видах носіїв. Специфіка і популярність патентної інформації полягає в тому, що вона сама по собі є одним з елементів державної патентної системи правової охорони промислової власності.

Незважаючи на економічні труднощі, які переживає держава, науковий потенціал Дніпропетровської області залишається значним.

Під час підготовки довідково-бібліографічних видань щодо наукової діяльності академіків О. П. Чекмарьова та К. Ф. Стародубова авторами цієї статті було опрацьовано чималий масив інформації стосовно патентної активності цих видатних вчених. У вільному доступі в патентно-технічному відділі ДУОНБ є охоронні документи починаючи з 1967 року. Згідно з ними, академік О. П. Чекмарьов за період 1967-1975 років був зазначений в охоронних документах 55 разів, зокрема в чотирьох закритих патентах (<https://www.libr.dp.ua/fullkr/index.php?pbp=735>). У той же час академік К. Ф. Стародубов зазначений як співавтор у 60 охоронних документах за період 1967-1981 років.

Цікавою є деталізація щодо підприємств-правовласників охоронних документів на право інтелектуальної власності, співавторами в яких був академік К. Ф. Стародубов.

№ п/п	Підприємство-заявник (правовласник)	Кількість охоронних документів
1	Інститут чорної металургії	38
2	Дніпропетровський металургійний інститут	15
3	Криворізький металургійний завод	5
4	Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона	2
5	Комунарський металургійний завод	2
6	Миколаївський кораблебудівний інститут	1
7	Український державний інститут з проєктування металургійних заводів «Укрдіпрометз»	1
8	Український науково-дослідний інститут металів	1

В цілому ж науковий доробок Стародубова-вченого складає 12 монографій та підручників, понад 70 авторських свідоцтв СРСР та інших країн та близько 500 наукових та публіцистичних статей. Наукова школа академіка К. Ф. Стародубова співставна з науковою школою академіка О. П. Чекмарьова: 10 докторів та 65 кандидатів технічних наук, які захистились під його безпосереднім керівництвом. Усього ж понад 110 вчених-термістів вважали себе учнями академіка. Принагідно зазначимо, що під керівництвом академіка О. П. Чекмарьова було захищено 120 докторських та кандидатських дисертацій.

Нині під егідою КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» готується до друку бібліографічний покажчик праць академіка Кирила Федоровича Стародубова, який приурочений до 120-річчя від дня народження засновника української школи металургів-термістів. Видання заплановане до виходу в світ на початку 2024 року. В ньому окрім інформації про патентно-технічну активність академіка К. Ф. Стародубова буде наведено статті вченого та про нього у місцевих періодичних виданнях, як-от обласні газети «Зоря», «Прапор юності», «Дніпро вечірній» та «Дніпровська правда», а також інститутські багатотиражки «Кадри металургії», «Молодий будівельник» та «Артемівець», заводські газети «Придніпровський металург», «Трибуна металурга» тощо. Аби краще висвітити доробок Стародубова-вченого, окремо буде зазначено наукове редагування тематичних галузевих збірників у період 1972-1977 років. Загальна кількість статей у перелічених виданнях перевищує 100 позицій. Також близько 300 статей містять згадки про діяльність академіка К. Ф. Стародубова. Всього ж покажчик містить понад 500 позицій праць вченого та про нього.

Покажчик має своєю аудиторією всіх тих, хто цікавиться історією науки.